

Udskriftsdato: 30. december 2025

KEN nr 9266 af 15/08/2000 (Historisk)

Ankestyrelsens principafgørelse C-26-00 om magtanvendelse - optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke - betydeligt alkoholforbrug - demens - stærkt uhygiejniske forhold - alvorlig personskade - mindre indgribende foranstaltning

Ministerium: Social- og Boligministeriet

Journalnummer: J.nr.: 360005-00

Ankestyrelsens principafgørelse C-26-00 om magtanvendelse - optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke - betydeligt alkoholforbrug - demens - stærkt uhygiejniske forhold - alvorlig personskade - mindre indgribende foranstaltning

Resume:

Ankestyrelsen fandt ikke, at betingelserne for optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke var opfyldt på nuværende tidspunkt for en 64-årig mand, der led af en betydelig demenstilstand, udløst af et mangeårigt konstant alkoholmisbrug, og som levede under stærkt uhygiejniske forhold, der kunne være sundhedsskadelige.

Ankestyrelsen fandt ikke, at der var dokumenteret tilstrækkelig risiko for, at han udsatte sig selv for alvorlig personskade ved at forblive i egen bolig.

Ankestyrelsen fandt, at han havde levet under de i sagen beskrevne forhold igennem mange år, og at 3 episoder i 1996 og 2000 ikke var af en sådan art, at han kunne anses for at ville udsætte sig selv for alvorlig personskade ved ophold i egen bolig, og det derfor var uforsvarligt ikke at sørge for flytning. Ankestyrelsen fandt videre, at den nødvendige hjælp kunne ydes forsvarligt på en anden og mindre indgribende måde.

Ankestyrelsen lagde vægt på lovens forarbejder samt Socialministeriets vejledning om magtanvendelsesreglerne. Ankestyrelsen lagde desuden vægt på, at de stærkt uhygiejniske forhold i boligen eventuelt

kunne afhjælpes ved hjælp og tilsyn fra hjemmeplejen, idet manden via advokat havde udtrykt åbenhed heroverfor.

Ankestyrelsen lagde også vægt på, at der ikke var beskrevet indlæggelser på grund af madforgiftning eller en forværring af tilstanden, og at han under indlæggelse på psykiatrisk afdeling fik det bedre, men at han under midlertidigt ophold på plejehjem vendte tilbage til tidligere livsstil med indtagelse af alkohol og opbevaring af fordærvelige madvarer m.m.

Love:

Lov om social service - lovbekendtgørelse nr. 26 af 17. januar 2000 - § 109, § 109e, § 109g og § 109h

Lov om social service - lovbekendtgørelse nr. 979 af 1. oktober 2008 - § 129, stk. 1

Vejledninger:

Socialministeriets vejledning nr. 201 af 16. december 1999 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten overfor voksne, servicelovens § 67 a og kapitel 21 - herunder pædagogiske principper

Note:

*) Se også SM C-21-00 og SM C-22-00

Sagsfremstilling:

Sagen drejede sig om en 64-årig mand, der i 1991 blev afskediget fra sit arbejde og overgik til mellemste førtidspension bl.a. på grundlag af alkoholisk demens. Der blev bevilget tjenestemandspension. Han boede alene i eget parcelhus og fik i 1996 under et somatisk sygehusophold kontakt med lokalpsykiatrien og modtog behandling mod alkoholabstinenser. Havde i øvrigt ikke villet medvirke til egentlig behandling for alkoholproblemerne. Han havde gennem 25 år haft et massivt alkoholoverforbrug.

Det offentlige erfarede i 1996, at han boede under ubeskrivelige elendige forhold. Boligen var kaotisk med et utal af ting ophobet i boligen. Affald og tomme flasker lå i dynger i huset, hvorfor der blev foretaget professionel rengøring. Kommunen forsøgte at etablere hjemmehjælp, som efter få uger måtte opgives bl.a. p.g.a. af hans egen modstand.

I november 1999 blev han besøgt af en overlæge og distriktssygeplejerske p.g.a. henvendelse fra hans datter, som fandt hjemmet under forfærdelige forhold. Det blev beskrevet, at huset formentlig ikke stod til at redde, idet husets samtlige rum var fyldt af ca. en halv meter til en meter høje dynger på gulvet og i møbler af skrald, papir, aviser, flasker, rådne kolonialvarer, kødpålæg, der ofte ikke var pakket ud, og som angiveligt var flere år gamle. Gulvet var ikke passabelt i huset, bortset fra en enkelt lille sti. Han havde ikke kunnet benytte badeværelse, som ligeledes var dækket af skrald i op til en meters højde. Huset var uden varme, hvilket det rådne organiske materiale taget i betragtning, formentlig havde været en fordel. Han fandt ikke selv, at der var noget galt med husets tilstand, da han angiveligt var en "bohème-type". Han ville ikke behandles eller indlægges. Han blev tvangsindlagt den 1. december 1999 på behandlingsindikation. 3. december 1999 kunne tvangsforanstaltningen ophæves. Han opholdt sig frivilligt på afdelingen frem til 20. januar 2000, hvor han ville udskrives.

Politirapport fra september 1999 skønnede ikke boligen til at være egnet til menneskelig beboelse af hygiejnemæssige grunde. Der blev beskrevet affald, herunder køkkenaffald, afføringsrester i plastposer og på gulv i det meste af huset medførende stank og fluer samt andre insekter overalt.

Erklæring fra januar 1999 fra Psykiatrisk afdelingen beskrev, at han under indtagelse af alkohol var meget aggressiv. Under pres fremstod han som uhæmmet, irriteret, ustyret og ustruktureret uden evne til at overskue normale sociale relationer. Til tider grænseoverskridende. Ofte mistænksom og følte sig udspioneret og forfulgt. Efter nogle ugers indlæggelse fremstod han tilsyneladende psykisk normal med flydende sprog og et stort ordforråd. Der var dog ikke udsigt til yderligere bedring. I godt lune havde han et behageligt væsen.

Erklæringen beskrev videre, at han led af følgevirkninger efter mangeårigt massivt, konstant alkoholmisbrug af hård spiritus, der - meget karakteristisk for alkoholdemens - var gået ud over hjernens forreste dele. Han havde svære forstyrrelser af dømmekraft og planlægningsevne, mistet evnen til selvorganisering og egenomsorg samt så svækket dømmekraft, at han ikke var i stand til at overskue egen situation. Han havde en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

Det blev konkluderet, at hvis han ikke blev hjulpet, ville der være overhængende fare for, at han påny vil bosætte sig under stærkt sundhedsfarlige boligforhold i et uopvarmet hus fyldt med rådne madvarer.

I sagen havde kommunen henvist til 3 forskellige episoder til illustration af, at han udsatte sig selv for alvorlig personskade.

En nabo fandt ham liggende hjælpeløs og afkræftet i sin bolig. Havde ligget på gulvet i soveværelset ude af stand til at komme op i sengen. Det ene knæ meget hævet samt blåt og sort. Hans tale var usammenhængende og uden fornuft. Der blev på hospitalet konstateret et 2 uger gammelt brud på knæskallen og en fuldstændig dehydrering og afkræftelse på grund af dårlig ernæring. Telefonen stod 5

meter fra sengen. Han ville ikke selv tage kontakt med læge. Han satte umiddelbart sin modstand overfor behandlingssystemet højere end sin egenomsorg.

Han havde siddet og set fjernsyn med stearinlys tændt for at få varmen, da der ikke var varme fra oliefyret. Der gik ild i hans jakke, som han gik på toilettet for at slukke. Imidlertid fortsatte branden inde i stuen, hvorfor han søgte ud på gaden for hjælp. Huset blev røgskadet, og stuen havde specielt lidt stor skade.

Han blev herefter akut og midlertidigt bosat på et plejehjem, mens egen bolig blev istandsat efter branden. Han fik straks efter ankomsten til plejehjemmet en kur mod indvoldsorme. Efter en kortere periode på plejehjemmet var han på vej tilbage til at leve på samme måde som tidligere med indtagelse af alkohol og opbevaring af letfordærlige madvarer m.m.

I en weekend forlod han plejehjemmet i stærkt beruset tilstand. Plejehjemmet blev ringet op af en nabo til hans hus, som fortalte, at han gik vaklende rundt med blod på tøjet og i ansigtet. Han havde 3 dybe flænger omkring næsen, som han ikke var i stand til at redegøre for. Han nægtede at blive bragt på skadestue.

Kommunen tilbød ham i februar 2000 en bolig. Dette tilbud blev afvist. I skrivelse fra marts 2000 meddelte kommunen ham, at kommunen havde besluttet at fremsende en indstilling til nævnet om at træffe beslutning om, at han uden samtykke blev optaget i et bestemt botilbud. Ved skrivelse fra april 2000 oplyste hans advokat for ham bl.a., at han var åben overfor at finde en ordning med hjemmehjælp og tilsyn fra kommunens side.

Der blev søgt om værgemål for ham og der blev beskikket bistand fra advokat til ham.

Nævnet besluttede, at han skulle optages i det særlige botilbud mod hans vilje.

Nævnet fandt, at betingelserne i servicelovens § 109 og § 109 e var opfyldt, således at kommunens indstilling om afgørelse om særligt botilbud kunne følges.

Nævnet kunne ikke tiltræde kommunens indstilling om, at evt. anke ikke skulle tillægges opsættende virkning.

På baggrund af de foreliggende oplysninger i sagen fandt nævnet, at han p.g.a. den veldokumenterede demenstilstand ikke kunne overskue konsekvenserne af sine handlinger.

Nævnet fandt ligeledes, at det var sandsynliggjort, at han ved ophold i egen bolig udsatte sig for alvorlig personskade.

Nævnet lagde ved denne vurdering vægt på, at de situationer, kommunen henviste til som begrundelse for, at han var udsat for alvorlig personskade, var tilstrækkeligt konkrete til, at han ved ophold i egen bolig ville befinde sig i en overhængende fare.

Nævnet vurderede, at den omtalte ildebrand og situationen, hvor han lå hjælpeløs med det brækkede ben var tilstrækkelig til at sige, at han ved ophold i egen bolig udsatte sig for alvorlig personskade.

Under henvisning hertil fandt nævnet, at det således var påkrævet af hensyn til ham, at han uden at give samtykke hertil skulle flyttes fra egen bolig til det bestemte botilbud.

I klagen blev det anført, at betingelserne for tvangsmæssig flytning i servicelovens § 109 og § 109 e ikke var opfyldt. Han udgjorde ikke nogen reel fare for sig selv eller andre. Det blev endvidere anført, at en flytning til det bestemte botilbud ville være et ekstraordinært indgreb, idet det geografisk lå i en sådan

afstand fra hans omgangskreds, at han ville få alle sine bånd revet itu med en sådan flytning. Desuden opfattede han selv det konkrete botilbud som en koncentrationslejr. Endelig blev det anført, at han i en lang række situationer var velfungerende og at advokaten var af den opfattelse, at der burde kunne tilbydes en anden form for støtte, der fuldt ud kunne afbøde de forhold, der måtte være anledning til.

Afgørelse:

Ankestyrelsen fandt ikke, at manden skulle optages i det bestemte botilbud, jf. servicelovens § 109 e.

Ankestyrelsen fandt ikke, at der var dokumenteret tilstrækkelig risiko for, at han ville udsætte sig selv for alvorlig personskade ved at forblive i egen bolig, jf. lovens § 109 e, stk. 2.

Ankestyrelsen lagde til grund, at han ifølge de lægelige oplysninger havde en meget lille evne til at overskue konsekvenserne af sine handlinger og led af en betydelig demenstilstand, udløst af et mangeårigt og stadigt fortsættende betydelig spiritusmisbrug. Det blev endvidere lagt til grund, at han efter det oplyste levede under stærkt uhygiejniske forhold, der kunne være sundhedsskadelige.

Begrundelsen for afgørelsen var, at han havde levet under de i sagen beskrevne forhold igennem mange år, og at de af kommunen nævnte 3 episoder i 1996 og 2000 ikke var af en sådan art, at han kunne anses for at ville udsætte sig selv for alvorlig personskade ved ophold i egen bolig, og det derfor var uforsvarligt ikke at sørge for flytning.

Begrundelsen var videre, at hans behov for hjælp som følge af den betydeligt nedsatte psykiske funktions-evne ansås for at kunne ydes forsvarligt på en anden og mindre indgribende måde, jf. lovens § 109, stk. 4, hvorefter anvendelse af magt skal stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes.

Ankestyrelsen lagde ved afgørelsen vægt på, at det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget om ændring af bl.a. lov om social service, lovforslag nr. L 195, om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v., at betingelsen for at kunne træffe beslutning om optagelse i særlige botilbud uden samtykke er, at det er helt nødvendigt for at sikre, at pågældende ikke udsætter sig selv for alvorlig personskade, og at der ikke er andre og mindre indgribende måder at yde bistand på. Det kræves, at der er en høj grad af sandsynlighed for, at pågældende indenfor kortere tid vil udsætte sig selv for alvorlig skade på legeme eller helbred. En flyttebeslutning kan først træffes, når det er uforsvarligt at undlade flytningen. Af bemærkningerne fremgår også, at bestemmelsen alene skal anvendes i graverende tilfælde, hvor såvel hensynet til den pågældende, til omgivelserne og til de krav, der med rimelighed kan stilles til kommunen om at etablere passende servicetilbud i den pågældendes oprindelige bolig, bevirker, at der er et åbenbart behov for indgriben. Flytningen til et passende

botilbud skal medføre en klar forbedring af den enkeltes situation og livskvalitet.

Ankestyrelsen lagde videre vægt på, at det fremgår af Socialministeriets vejledning af 1999 om "Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten overfor voksne, servicelovens § 67 a og kapitel 21", at der i § 109 e er opstillet en række meget strenge betingelser for at anvende reglen om optagelse i særligt botilbud uden samtykke, da der er tale om den mest indgribende sociale foranstaltning i forhold til voksne. Det er derfor forudsat, at reglen kun anvendes i få og enkeltstående tilfælde, jf. vejledningens kapitel 12.

Det fremgår tillige af vejledningens kapitel 12, at der skal være en reel risiko for, at pågældende som følge af den nedsatte psykiske funktionsevne udsætter sig for alvorlig personskade ved at forblive i en almindelig bolig. Der kan f.eks. være tale om risiko for at brænde inde p.g.a. uforsvarlig omgang med ild,

risiko for medicinforgiftning fordi pågældende ikke selv kan dosere medicin eller risiko for livstruende tilstande, fordi pågældende ikke vil eller husker at tage livsvigtig medicin.

Ankestyrelsen lagde herefter vægt på, at han gennem 25 år havde haft og stadig havde et massivt alkoholoverforbrug, der i de senere år bl.a. havde medført stærkt uhygiejniske forhold i hans bolig, som eventuelt kunne afhjælpes ved hjælp og tilsyn fra hjemmeplejen.

Ankestyrelsen lagde desuden vægt på, at han via sin advokat i brev havde anført, at han var åben overfor en ordning med hjemmehjælp og tilsyn fra kommunen. Ankestyrelsen var opmærksom på, at han tidligere havde afbrudt iværksat hjælp fra kommunen.

Ankestyrelsen lagde for så vidt angår bruddet på knæet vægt på, at hændelsen var sket tilbage i 1996, og at der i perioden frem til februar 2000 ikke havde været beskrevet tilsvarende episoder.

Ankestyrelsen lagde for så vidt angår branden i februar 2000 vægt på, at der ikke syntes at være beskrevet uforvarlig omgang med ild, og at han måtte anses for at have handlet fornuftigt i forbindelse med udviklingen af branden.

Ankestyrelsen lagde for så vidt angår episoden i april 2000 vægt på, at han i følge det beskrevne ikke kunne anses for at have udsat sig selv for alvorlig personskade ved at have pådraget sig nogle sår og rifter.

Ankestyrelsen lagde videre vægt på, at der ikke var beskrevet indlæggelser på grund af madforgiftninger, og at der heller ikke var beskrevet en forværring af hans tilstand.

Ankestyrelsen lagde tillige vægt på, at han under indlæggelse på psykiatrisk afdeling ved årsskiftet 2000 fik det bedre, men at han under nuværende ophold på plejehjem var vendt tilbage til tidligere livsstil i form af indtagelse af alkohol og opbevaring af fordærvelige madvarer m.m.

Ankestyrelsen bemærkede, at Ankestyrelsen var opmærksom på, at fortsat alkoholmisbrug af samme omfang sandsynligvis på sigt ville forværre hans demens, og at risikoen for at han ville udsætte sig selv for alvorlig personskade derved kunne øges.

Ankestyrelsen fandt det på baggrund af overstående ikke tilstrækkeligt dokumenteret, at betingelserne for optagelse i særligt botilbud efter servicelovens § 109, jf. § 109 e var opfyldt på nuværende tidspunkt.

Ankestyrelsen ændrede således det sociale nævns afgørelse.